

**MINISTER ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

Jan Krzysztof Ardanowski

Znak sprawy: PO.zs.50.8.2020

Warszawa, dnia 14 września 2020 r.

Pan Zdzisław Łuba
Przewodniczący Rady Powiatowej
Podlaskiej Izby Rolniczej
w powiecie łomżyńskim
Podlaska Izba Rolnicza
Biuro Powiatowe w Łomży
ul. Nowa 2 pok. 2B, 18-400 Łomża

Szanowny Panie Przewodniczący,

w odpowiedzi na przekazane przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów pismo w sprawie wyników nowej delimitacji ONW przekazuję następujące stanowisko:

1. Zmiany wprowadzane w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie *szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 dostosowują rozwiązania krajowe do prawa unijnego. Decyzja o zmianie sposobu delimitacji ONW została podjęta już w 2005 r. przez Radę Europejską. Przepisy¹ regulujące w jednolity w całej UE sposób delimitację ONW weszły w życie w perspektywie finansowej 2014-2020. **Polska wdrożenie nowego sposobu delimitacji ONW odłożyła na ostateczny termin na jaki pozwalają przepisy UE to jest 2019 r. Przełożyło się to na utrzymanie przez rolników na obszarach, które utraciły status ONW pełnych płatności ONW w latach 2014-2018.** Brak wdrożenia tych rozwiązań w 2019 r. skutkowałyby wypłatą płatności ONW w obniżonej wysokości wszystkim uprawnionym do tego wsparcia rolnikom. Natomiast od 2021 r. Polska nie mogłaby wspierać obszarów definiowanych jako ONW z ograniczeniami naturalnymi.*

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005

2. Zgodnie z rozporządzeniem nr 1305/2013 wyznaczenie zasięgów ONW z ograniczeniami naturalnymi prowadzono w oparciu o **jednolite na terenie całej UE kryteria biofizyczne**. Poza kryteriami biofizycznymi obowiązkowym elementem nowej delimitacji było wyłączenie ze wsparcia tych jednostek administracyjnych (gmin/obrębów ewidencyjnych), *”... na których znaczące ograniczenia naturalne zostały udokumentowane, ale przewyżczono je dzięki inwestycjom lub działalności gospodarczej, lub dzięki normalnej produktywności gruntów, lub jeśli metody produkcji lub systemy rolnicze rekompensują utracone dochody lub dodatkowe koszty...”* (rozporządzenie nr 1305/2013, art. 32, ust. 3) – tzw. procedura zawężenia obszarów (ang. *fine tuning*). Według służb KE na takich obszarach nie istnieje ryzyko zaprzestania prowadzenia produkcji. Mając to na uwadze w warunkach polskich wykorzystano wskaźniki techniczno-organizacyjne pozwalające ocenić na ile produkcja na danym obszarze jest intensywna. Chodzi o wskaźniki: **obsady zwierząt** (liczba przeliczeniowych sztuk zwierząt jest równa bądź większa od 0,9 LU na 1 ha użytków rolnych), **udziału upraw trwałych** w powierzchni użytków rolnych (udział tych upraw jest równy bądź większy od 35,7%), oraz **udziału upraw ogrodniczych** w powierzchni użytków rolnych (udział tych upraw jest równy bądź większy od 15,0%). Szczegółowy opis procedury delimitacji znajduje się na stronie internetowej MRiRW².
3. Oznacza to, iż nowa delimitacja ONW składa się z dwóch etapów i oba te etapy są obowiązkowe. Dodatkowo obszary mogą kwalifikować się do płatności ONW jedynie jeśli występujące ograniczenia naturalne zostaną uznane za znaczące, tj. gdy co najmniej 60% użytków rolnych w obrębie ewidencyjnym/gminie spełnia co najmniej jedno z kryteriów biofizycznych na poziomie podanej wartości progowej. Z uwagi na fakt, iż gminy w Polsce są zróżnicowane pod względem produktywności gleb (część gminy posiada dobre warunki a inna część skrajnie niekorzystne) wyznaczenie ONW w oparciu o kryteria biofizyczne zostało dokonane dwuetapowo, na poziomie gmin (1 etap) oraz obrębów ewidencyjnych – w przypadku braku kwalifikacji całej gminy (2 etap). Drugi etap przeprowadzany był jedynie w sytuacji kiedy gmina nie spełniała przyjętych progów (tj. co najmniej 60% użytków rolnych w danej gminie nie spełniało co najmniej jednego z kryteriów biofizycznych na poziomie podanej wartości progowej). Polegał on na weryfikacji, które obręby ewidencyjne w danej gminie spełniają kryteria kwalifikacji do ONW.
4. Zdefiniowane w rozporządzeniu nr 1305/2013 kryteria biofizyczne stanowiły podstawę obiektywnej i jasnej klasyfikacji ograniczeń naturalnych dla produkcji rolnej, w oparciu o czynniki glebowe i klimatyczne. Podstawową warstwą wydzielenia obszarów ONW w oparciu o kryteria biofizyczne w Polsce była aktualna cyfrowa mapa glebowo-rolnicza w skali 1: 25 000, aktualny i jednolity dla całej Polski numeryczny model terenu (DEM), jednolita dla całego kraju informacja o powierzchni użytków rolnych w gminach/obrębach ewidencyjnych, aktualna mapa pH gleby dla całej Polski, baza obszarów intensywnego rolnictwa oraz informacja o warunkach klimatycznych.

² <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/delimitacja-onw-wedlug-nowych-zasad-ue>

Natomiast procedura zawężenia obszarów była prowadzona przede wszystkim na podstawie danych Polskiego FADN³, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (System Identyfikacji Działek Rolnych oraz System Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt).

5. Nowa delimitacja ONW była przeprowadzona w oparciu o jednolite dla całej Polski dane (klimatyczno-glebowe oraz strukturalne), natomiast dla całej UE była przyjęta jednolita metoda wyznaczania ONW. W celu zapewnienia obiektywności, dokładności oraz aktualności nowego wyznaczenia ONW Polska wykorzystwała najnowsze dostępne dane. Jednocześnie informuję, że wysoka intensywność produkcji nie była mierzona w oparciu o zużycie nawozów. Do określenia intensywności produkcji wykorzystane zostały wskaźniki techniczno-organizacyjne dotyczące obsady zwierząt na 1 ha użytków rolnych, udziału upraw trwałych w powierzchni użytków rolnych oraz udziału upraw ogrodniczych w powierzchni użytków rolnych. Ponadto pragnę zwrócić uwagę, że co do zasady celem Programu azotanowego jest zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych, a nie zmniejszenie zużycia nawozów. Zasady dotyczące stosowania nawozów zawierających azot obejmują: (i) warunki właściwego wykorzystania nawozów na gruntach zamrzniętych, zalanych wodą, nasyconych wodą lub przykrytych śniegiem, w pobliżu wód powierzchniowych, na terenach o dużym nachyleniu, (ii) terminy stosowania nawozów, (iii) warunki przechowywania nawozów naturalnych oraz postępowanie z odciekami, (iv) dawki i sposoby nawożenia azotem.
6. W ramach płatności ONW wspierane są obszary z ograniczeniami naturalnymi, niezależnie od prowadzonej na nich produkcji (np. produkcja mleka, uprawa warzyw, zbóż). Istnieją inne formy wsparcia ukierunkowane na produkcję zwierzęcą. Przykładowo, w ramach płatności bezpośrednich od 2015 r. przyznawane są płatność do bydła oraz płatność do krów. W latach 2015-2019 corocznie w skali kraju płatności do bydła wynosiły średnio ok. 720 mln zł, a płatności do krów ok. 642 mln zł. W przypadku płatności do bydła województwo podlaskie należało do grupy trzech województw w których zrealizowano najwyższą kwotę wsparcia. W województwie podlaskim corocznie z tytułu płatności do bydła wypłacano rolnikom ponad 100 mln zł. Natomiast płatności do krów w województwie podlaskim wyniosły corocznie ponad 120 mln zł, co stanowiło 20% łącznej kwoty tych płatności zrealizowanych w skali kraju. Do wsparcia związanego z produkcją należy również wsparcie do roślin wysokobiałkowych (od 2017 r. przyznawane w formie płatności do roślin strączkowych na ziarno oraz płatności do roślin pastewnych). Ten typ płatności wspiera także gospodarstwa prowadzące produkcję zwierzęcą. Ponadto od 2019 r. zostało wprowadzone dodatkowe dofinansowanie do paliwa rolniczego dla gospodarstw utrzymujących bydło.
7. W celu złagodzenia skutków nowej delimitacji ONW wyodrębniona została **nowa kategoria ONW typ specyficzny (niekorzystne warunki o walorach przyrodniczo-turystycznych)**. IUNG-PIB opracował wskaźnik zintegrowany będący funkcją kilku miar (tj. udział wód stojących

³ System Zbierania i Wykorzystywania Danych Rachunkowych z Gospodarstw Rolnych

w powierzchni całkowitej, udział lasów w powierzchni całkowitej, udział trwałych użytków zielonych w powierzchni użytków rolnych, udział obszarów nie poddanych antropopresji w powierzchni ogółem). Wskaźnik ten określono jako Wskaźnik Cenności Przyrodniczo-Turystycznej (WCPT). Równocześnie, jako uzupełnienie WCPT został wykorzystany Wskaźnik Waloryzacji Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej (WWRPP). Wyodrębnienie nowej kategorii ONW typ specyficzny pozwoliło utrzymać bądź wprowadzić (po raz pierwszy) status ONW na części gruntów o słabej przydatności rolniczej, znajdujących się na obszarach z dużym udziałem lasów, jezior, trwałych użytków zielonych w strukturze użytkowania gruntów.

8. Nie można zgodzić się z zawartym w piśmie stwierdzeniem, że *„Próba przekonania rolników, że poszkodowanym resort rolnictwa wypracuje wsparcie osłonowe jest mało wiarygodna, bowiem już wcześniej mieliśmy przykłady, czym takie obietniki się kończyły”*. Dla obszarów, które na skutek nowej delimitacji utraciły status ONW typ nizinny **zapewniono wsparcie przejściowe na maksymalnym możliwym poziomie wynikającym z przepisów UE**. W 2019 r. płatność ta wyniosła 80% średniej płatności ONW w PROW 2007-2013, a w 2020 r. wyniesie 25 euro/ha, przy jednoczesnym zachowaniu progów degressywności w zależności od łącznej powierzchni działek rolnych lub ich części objętych pomocą obowiązujących dla płatności ONW.
9. MRiRW zgadza się z opinią Podlaskiej Izby Rolniczej co do znaczenia dopłat bezpośrednich we wsparciu dochodów gospodarstw rolnych. Pragnę podkreślić, że wyrównanie poziomu płatności bezpośrednich to jeden z kluczowych postulatów Polski. Od początku negocjacji w sprawie wieloletnich ram finansowych na lata 2021-2027 podejmowano na forum UE szereg działań w tym kierunku. Jednocześnie należy zauważyć, że znaczne różnice w poziomie wsparcia, w przeliczeniu na hektar, występują nie tylko pomiędzy państwami członkowskimi, ale także pomiędzy regionami w danym państwie członkowskim, co wynika ze stosowania różnych modeli systemu płatności bezpośrednich.

W wyniku zakończonych w lipcu br. negocjacji WRF na forum Rady Europejskiej uzgodniono mechanizm stopniowego zmniejszania różnic w wysokości płatności bezpośrednich pomiędzy państwami członkowskimi. Zgodnie z tymi ustaleniami, we wszystkich państwach członkowskich, w których płatności bezpośrednie na hektar wynoszą mniej niż 90% średniej UE, różnica między obecną średnią wysokością ich płatności bezpośrednich a 90% średniej UE zostanie zmniejszona o 50% w sześciu równych etapach, począwszy od 2022 r.

Dodatkowe zwiększenie poziomu płatności bezpośrednich w Polsce będzie możliwe przy pomocy przesunięcia środków finansowych II filaru WPR, które to przesunięcie, m.in. dzięki staraniom Polski, zostało zwiększone do poziomu 30% (z pierwotnie planowanych 15%). Należy również zaznaczyć, że Polska należy do grona największych beneficjentów środków WPR.

Odnosząc się do kwalifikacji poszczególnych gmin w powiecie łomżyńskim do obszarów z ograniczeniami naturalnymi pragnę wyjaśnić co następuje:

Gmina Jedwabne

Dotychczas (okres 2004-2018) gmina Jedwabne była zakwalifikowana do ONW typ nizinny strefa I w oparciu o kombinację kryteriów demograficznych (gęstość zaludnienia) i warunków środowiskowych [mierzonych wartością wskaźnika Waloryzacji Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej (WWRPP)]. Gęstość zaludnienia w gminie Jedwabne w 2004 r. wynosiła 26 osób/km², natomiast WWRPP = 54,3 pkt. Nowa delimitacja ONW z ograniczeniami naturalnymi prowadzona była wyłącznie w oparciu o kryteria biofizyczne, wśród których nie znajdują się wskaźniki społeczne (gęstość zaludnienia). Gmina Jedwabne (wszystkie obręby ewidencyjne) została wstępnie uznana jako obszar spełniający kryteria biofizyczne. Drugi etap delimitacji polegał na wykluczeniu ze wsparcia obszarów charakteryzujących się wysoką intensywnością produkcji (obsada zwierząt $\geq 0,9$ LU na 1 ha UR). Na terenie gminy Jedwabne obręby ewidencyjne Brzostowo, Chrostowo, Chyliny charakteryzują się powyżej 66% udziałem użytków rolnych należących do gospodarstw o intensywnych systemach produkcji. W załączeniu szczegółowa analiza w tym zakresie opracowana przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB.

Gmina Śniadowo

Dotychczas (okres 2004-2018) gmina Śniadowo była zakwalifikowana do ONW typ nizinny strefa I w oparciu o kombinację kryteriów demograficznych (gęstość zaludnienia) i warunków środowiskowych [mierzonych wartością wskaźnika Waloryzacji Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej (WWRPP)]. Gęstość zaludnienia w gminie Śniadowo w 2004 r. wynosiła 36 osób/km², natomiast WWRPP = 55,3 pkt. Nowa delimitacja ONW z ograniczeniami naturalnymi prowadzona była wyłącznie w oparciu o kryteria biofizyczne, wśród których nie znajdują się wskaźniki społeczne (gęstość zaludnienia). Gmina Śniadowo (wszystkie obręby ewidencyjne) została wstępnie uznana jako obszar spełniający kryteria biofizyczne. Drugi etap delimitacji polegał na wykluczeniu ze wsparcia obszarów charakteryzujących się wysoką intensywnością produkcji (obsada zwierząt $\geq 0,9$ LU na 1 ha UR). Na terenie gminy Śniadowo obręby ewidencyjne Brulín, Duchny Młode, Grabowo, Jakać Borki, Jakać Dworna, Jastrząbka Młoda, Mężenin, Ratowo Piotrowo, Stara Jakać, Stara Jastrząbka, Stare Duchny, Stare Jemielite, Stare Konopki, Stare Szabły, Szabły Młode, Truszki, Uśnik, Wierzbowo, Żebry charakteryzują się powyżej 66% udziałem użytków rolnych należących do gospodarstw o intensywnych systemach produkcji. W załączeniu szczegółowa analiza w tym zakresie opracowana przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB.

Gmina Piątnica

Dotychczas (okres 2004-2018) gmina Piątnica była zakwalifikowana do ONW typ nizinny strefa I w oparciu o kombinację kryteriów demograficznych (gęstość zaludnienia) i warunków środowiskowych [mierzonych wartością wskaźnika Waloryzacji Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej (WWRPP)]. Gęstość

zaludnienia w gminie Piątnica w 2004 r. wynosiła 48 osób/km², natomiast WWRPP = 53,9 pkt. Nowa delimitacja ONW z ograniczeniami naturalnymi prowadzona była wyłącznie w oparciu o kryteria biofizyczne, wśród których nie znajdują się wskaźniki społeczne (gęstość zaludnienia). W dziewiętnastu obrębach ewidencyjnych gminy Piątnica zostały spełnione warunki kwalifikacji do ONW z ograniczeniami naturalnymi. Obręby ewidencyjne Budy Mikołajka, Choszczewo, Czarnocin, Dobrzyjałowo, Drożęcín-Lubiejewo, Guty, Kałęczyn, Kobylín, Kownaty, Motyka, Murawy, Nagórki, Nowy Cydzyn, Olszyny, Pęza, Rakowo-Boginie, Rakowo-Czachy, Rządkowo, Wyłudzin zostały zakwalifikowane do ONW z ograniczeniami naturalnymi strefy II (z uwagi na wartość WWRPP poniżej 52 pkt.). Obręby ewidencyjne Drozdowo, Górki-Szewkowo, Kalinowo, Krzewo, Niewodowo zostały zakwalifikowane do nowej kategorii ONW typ specyficzny strefa I w związku z występującym na ich obszarze dużym udziałem walorów przyrodniczo-turystycznych, a nie w oparciu o kryteria biofizyczne. Obręb ewidencyjny Piátnica Włósciańska został zakwalifikowany do ONW typ specyficzny strefa II ponieważ jest to obszar z niekorzystnymi warunkami dla produkcji rolnej (wartość WWRPP poniżej 52 pkt.), który nie został zakwalifikowany do ONW z ograniczeniami naturalnymi na podstawie kryteriów biofizycznych. Pozostałe obręby ewidencyjne gminy Piątnica nie zostały zakwalifikowane do obszarów z ograniczeniami naturalnymi ponieważ nie został spełniony warunek kwalifikacji do ONW, tj. aby co najmniej 60% użytków rolnych w obrębie ewidencyjnym spełniało, co najmniej jedno z kryteriów biofizycznych na poziomie podanej wartości progowej. Nie spełniają one również kryteriów kwalifikacji do ONW typ specyficzny.

Gmina Wizna

Dotychczas (okres 2004-2018) gmina Wizna była zakwalifikowana do ONW typ nizinny strefa I w oparciu o kombinację kryteriów demograficznych (gęstość zaludnienia) i warunków środowiskowych [mierzonych wartością wskaźnika Waloryzacji Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej (WWRPP)]. Gęstość zaludnienia w gminie Wizna w 2004 r. wynosiła 34 osoby/km², natomiast WWRPP = 53,7 pkt. Nowa delimitacja ONW z ograniczeniami naturalnymi prowadzona była wyłącznie w oparciu o kryteria biofizyczne, Dotychczas (okres 2004-2018) gmina Wizna była zakwalifikowana do ONW typ nizinny strefa I w oparciu o kombinację kryteriów demograficznych (gęstość zaludnienia) i warunków środowiskowych [mierzonych wartością wskaźnika Waloryzacji Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej (WWRPP)]. W trzynastu obrębach ewidencyjnych gminy Wizna zostały spełnione warunki kwalifikacji do ONW z ograniczeniami naturalnymi. Obręby ewidencyjne Boguszki, Kokoszki, Małachowo, Nielawice, Niwkowo, Ruś, Rutkowskie, Sieburczyn, Srebrowo, Włochówka, Bronowo Łąki, Sulín, Strumiłowo, Pgr Sulín zostały zakwalifikowane do ONW z ograniczeniami naturalnymi strefy II (z uwagi na wartość WWRPP poniżej 52 pkt.). Obręby ewidencyjne Bronowo, Janczewo, Kramkowo, Męczki, Nowe Bożejewo, Stare Bożejewo, Wizna, Zanklewo zostały zakwalifikowane do nowej kategorii ONW typ specyficzny strefa I w związku z występującym na ich obszarze dużym udziałem walorów przyrodniczo-turystycznych, a nie w oparciu o kryteria biofizyczne. Obręby ewidencyjne

Jarnuty, Sambory, Wierciszewo zostały zakwalifikowane do ONW typ specyficzny strefa II ponieważ są to obszary z niekorzystnymi warunkami dla produkcji rolnej (wartość WWRPP poniżej 52 pkt.), które nie zostały zakwalifikowane do ONW z ograniczeniami naturalnymi na podstawie kryteriów biofizycznych. Drugi etap delimitacji polegał na wykluczeniu ze wsparcia obszarów charakteryzujących się wysoką intensywnością produkcji (obsada zwierząt $\geq 0,9$ LU na 1 ha UR). Na terenie gminy Wizna obręby ewidencyjne Mrówki, Rutki charakteryzują się powyżej 66% udziałem użytków rolnych należących do gospodarstw o intensywnych systemach produkcji. W załączeniu szczegółowa analiza w tym zakresie opracowana przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB.

Gmina Przytuły

Dotychczas (okres 2004-2018) gmina Przytuły była zakwalifikowana do ONW typ nizinny strefa I w oparciu o kombinację kryteriów demograficznych (gęstość zaludnienia) i warunków środowiskowych [mierzonych wartością wskaźnika Waloryzacji Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej (WWRPP)]. Gęstość zaludnienia w gminie Przytuły w 2004 r. wynosiła 33 osób/km², natomiast WWRPP = 53,1 pkt. Nowa delimitacja ONW z ograniczeniami naturalnymi prowadzona była wyłącznie w oparciu o kryteria biofizyczne, wśród których nie znajdują się wskaźniki społeczne (gęstość zaludnienia). Gmina Przytuły (wszystkie obręby ewidencyjne) została wstępnie uznana jako obszar spełniający kryteria biofizyczne. Drugi etap delimitacji polegał na wykluczeniu ze wsparcia obszarów charakteryzujących się wysoką intensywnością produkcji (obsada zwierząt $\geq 0,9$ LU na 1 ha UR). Na terenie gminy Przytuły obręby ewidencyjne Borawskie, Chrzanowo, Trzaski, Wagi charakteryzują się powyżej 66% udziałem użytków rolnych należących do gospodarstw o intensywnych systemach produkcji. W załączeniu szczegółowa analiza w tym zakresie opracowana przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB.

Gmina Łomża

Dotychczas (okres 2004-2018) gmina Łomża była zakwalifikowana do ONW typ nizinny strefa I w oparciu o kombinację kryteriów demograficznych (gęstość zaludnienia) i warunków środowiskowych [mierzonych wartością wskaźnika Waloryzacji Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej (WWRPP)]. Gęstość zaludnienia w gminie Łomża w 2004 r. wynosiła 45 osób/km², natomiast WWRPP = 52,5 pkt. Nowa delimitacja ONW z ograniczeniami naturalnymi prowadzona była wyłącznie w oparciu o kryteria biofizyczne, wśród których nie znajdują się wskaźniki społeczne (gęstość zaludnienia). W wyniku nowej delimitacji ONW wszystkie obręby ewidencyjne gminy Łomża zostały zakwalifikowane do ONW z ograniczeniami naturalnymi.

Gmina Miastkowo

Dotychczas (okres 2004-2018) gmina Miastkowo była zakwalifikowana do ONW typ nizinny strefa I w oparciu o kombinację kryteriów demograficznych (gęstość zaludnienia) i warunków środowiskowych [mierzonych wartością wskaźnika Waloryzacji Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej (WWRPP)]. Gęstość zaludnienia w gminie Miastkowo w 2004 r. wynosiła 37 osób/km², natomiast WWRPP = 47,7 pkt. Nowa

delimitacja ONW z ograniczeniami naturalnymi prowadzona była wyłącznie w oparciu o kryteria biofizyczne, wśród których nie znajdują się wskaźniki społeczne (gęstość zaludnienia). W wyniku nowej delimitacji ONW wszystkie obręby ewidencyjne gminy Miastkowo zostały zakwalifikowane do ONW z ograniczeniami naturalnymi.

Gmina Nowogród

Dotychczas (okres 2004-2018) gmina Nowogród była zakwalifikowana do ONW typ nizinny strefa I w oparciu o kombinację kryteriów demograficznych (gęstość zaludnienia) i warunków środowiskowych [mierzonych wartością wskaźnika Waloryzacji Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej (WWRPP)]. Gęstość zaludnienia w gminie Nowogród w 2004 r. wynosiła 25 osób/km², natomiast WWRPP = 52,5 pkt. Nowa delimitacja ONW z ograniczeniami naturalnymi prowadzona była wyłącznie w oparciu o kryteria biofizyczne, wśród których nie znajdują się wskaźniki społeczne (gęstość zaludnienia). W wyniku nowej delimitacji ONW wszystkie obręby ewidencyjne gminy Nowogród zostały zakwalifikowane do ONW z ograniczeniami naturalnymi.

Gmina Zbójna

Dotychczas (okres 2004-2018) gmina Zbójna była zakwalifikowana do ONW typ nizinny strefa I w oparciu o kombinację kryteriów demograficznych (gęstość zaludnienia) i warunków środowiskowych [mierzonych wartością wskaźnika Waloryzacji Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej (WWRPP)]. Gęstość zaludnienia w gminie Zbójna w 2004 r. wynosiła 24 osoby/km², natomiast WWRPP = 38,5 pkt. Nowa delimitacja ONW z ograniczeniami naturalnymi prowadzona była wyłącznie w oparciu o kryteria biofizyczne, wśród których nie znajdują się wskaźniki społeczne (gęstość zaludnienia). W wyniku nowej delimitacji ONW wszystkie obręby ewidencyjne gminy Zbójna zostały zakwalifikowane do ONW z ograniczeniami naturalnymi.

Z poważaniem,

MINISTER
Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Jan Krzysztof Ardanowski

Zał. wym.

Do wiadomości:

Kancelaria Prezesa rady Ministrów

Biuro Prezesa Rady Ministrów

Al. Ujazdowskie 1/3, 00-583 Warszawa

gospodarstw rolnych na grupę o intensywnej i ekstensywnej organizacji produkcji. Brak informacji o kosztach materiałowo-pieniężnych w całej populacji gospodarstw rolnych w Polsce skłonił Instytut do wyznaczenia substytutu w postaci granicznych wartości wskaźników techniczno-organizacyjnych.

W opisywanej metodzie uwzględniono trzy wskaźniki:

1. udział upraw trwałych w użytkach rolnych, równy bądź większy od 35,7%,
2. udział upraw ogrodniczych w użytkach rolnych, równy bądź większy od 15,0%,
3. obsada zwierząt, równa bądź większa od 0,9 livestock unit (LU) na 1 ha użytków rolnych.

W procesie analitycznym wykorzystano jednostkowe dane empiryczne z 2017 r. zgromadzone przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, a więc najbardziej aktualne i zweryfikowane informacje dotyczące: populacji gospodarstw rolnych utrzymujących zwierzęta gospodarskie (z wyjątkiem drobiu i koni), posiadających uprawy trwałe oraz zbiorowości gospodarstw zobligowanych do wykazania struktury upraw we wnioskach o dopłaty i płatności. W pierwszym etapie dla wszystkich gospodarstw rolnych w Polsce obliczano trzy wskaźniki intensywności będące kryteriami kwalifikacji w celu podziału zbiorowości na intensywne gospodarstwa rolne (o intensywnej organizacji produkcji) i ekstensywne. Do pierwszej grupy zaliczono te, w których nastąpiło przekroczenie progu kwalifikacji w przypadku choćby jednego ww. wskaźnika. W dalszym etapie zsumowano powierzchnię działek będących w posiadaniu gospodarstw intensywnych w poszczególnych obrębach ewidencyjnych, a następnie odniesiono ją do sumy powierzchni gruntów położonych na terenie poszczególnych jednostek. Badano zarazem w którym z obrębów ewidencyjnych został osiągnięty co najmniej 66% udział gruntów w posiadaniu gospodarstw intensywnych w łącznej powierzchni gruntów. Należy podkreślić bardzo wysoki próg udziału gruntów intensywnych (66%) wynegocjowany z Komisją Europejską, który miał zagwarantować ograniczenie wpływu znacznej jednorodności rolnictwa na danym obszarze. Ostatecznie w ramach procedury zawężenia obszarów wskazano 624 obręby ewidencyjne spełniające kryteria biofizyczne, na terenie których łączna powierzchnia gruntów rolnych wyniosła 179,5 tys. ha, a więc 1% gruntów rolnych w kraju.

Gmina Jedwabne

W ramach procedury zawężenia obszarów (ang. *fine tuning*) w gminie Jedwabne położonej w powiecie łomżyńskim znalazły się trzy obręby ewidencyjne wyłączone z płatności ONW: **Brzostowo, Chrostowo** oraz **Chyliny**.

Według danych ARiMR w 2017 r. na obszarze obrębu ewidencyjnego **Brzostowo** znajdowało się 219,4 ha gruntów rolnych (dane z systemu identyfikacji działek rolnych – LPIS), a rolnicy wnioskowali o jednolitą płatność obszarową (JPO) do powierzchni 210,6 ha. W obrębie tym grunty rolne posiadało 27 gospodarstw rolnych, wśród nich 18 zostało zaliczonych do zbiorowości gospodarstw o intensywnym systemie organizacji produkcji (gospodarstw intensywnych). We wszystkich przypadkach zakwalifikowanie do zbiorowości gospodarstw intensywnych nastąpiło wskutek przekroczenia granicznej obsady zwierząt (0,9 LU na 1 ha) na poziomie całego gospodarstwa. Wynikało z faktu

utrzymywania w tych podmiotach relatywnie dużej liczby bydła, w stosunku do powierzchni posiadanych gruntów rolnych. W obrębie ewidencyjnym Brzostowo w posiadaniu gospodarstw intensywnych znalazło się 76,9% całkowitej powierzchni gruntów rolnych.

W obrębie ewidencyjnym **Chrostowo** znajdowało się 202,3 ha gruntów rolnych. W 2017 r. rolnicy wnioskowali o płatność JPO do powierzchni 189,6 ha. W obrębie tym grunty rolne posiadało 20 gospodarstw, spośród których 12 zostało zaliczonych do zbiorowości jednostek intensywnych. We wszystkich przypadkach kwalifikacja nastąpiła w wyniku przekroczenia granicznej obsady zwierząt (bydła) w odniesieniu do łącznej powierzchni posiadanych gruntów rolnych. W obrębie ewidencyjnym Chrostowo w posiadaniu gospodarstw intensywnych znalazło się 68,0% całkowitej powierzchni gruntów rolnych.

W obrębie ewidencyjnym **Chyliny** zlokalizowane było 155,0 ha gruntów rolnych (ewidencja LPIS), natomiast w 2017 r. rolnicy wnioskowali o płatność JPO do powierzchni 148,6 ha. Na terenie tego obrębu ewidencyjnego grunty rolne posiadały 34 gospodarstwa rolne, z których 20 zostało zaliczonych do zbiorowości podmiotów intensywnych. Podobnie jak w pozostałych obrębach ewidencyjnych wyłączonych z płatności ONW o kwalifikacji do zbiorowości podmiotów intensywnych zdecydowało przekroczenie granicznej obsady zwierząt (bydła) w stosunku do powierzchni posiadanych gruntów rolnych. W obrębie ewidencyjnym Chyliny w posiadaniu gospodarstw intensywnych znajdowało się 80,0% całkowitej powierzchni gruntów rolnych.

W pozostałych obrębach ewidencyjnych gminy Jedwabne udział gruntów należących do gospodarstw intensywnych był zróżnicowany, ale kształtował się poniżej wartości progowej (tj. 66% udziału w powierzchni całkowitej). Najniższy poziom wskaźnika stwierdzono w obrębie ewidencyjnym Kol. Grabnik – 17,3% oraz obrębie ewidencyjnym Rostki – 21,1%. Wysoki udział gruntów należących do gospodarstw intensywnych odnotowano natomiast w obrębach ewidencyjnych: Bronaki-Olki – 60,1%, Witynie – 62,1%, Pawelki – 64,5%, Bronaki-Pietrasze – 65,1% oraz Bartki – 65,9%.

Spośród wszystkich obrębów ewidencyjnych gminy Jedwabne w obrębach ewidencyjnych: **Brzostowo**, **Chrostowo** oraz **Chyliny**, zachodzi więc najmniejsze prawdopodobieństwo zaprzestania produkcji rolnej i użytkowania rolniczego gruntów, co jest głównym celem dopłat tytułem ONW.

Gmina Śniadowo

W ramach procedury zawężenia obszarów (ang. *fine tuning*) w gminie Śniadowo położonej w powiecie łomżyńskim znalazło się dziewiętnaście obrębów ewidencyjnych wyłączonych z płatności ONW (tabela 1).

Tabela 1. Charakterystyka obrębów ewidencyjnych gminy Śniadowo z co najmniej 66% udziałem gruntów w posiadaniu gospodarstw intensywnych.

Nazwa obrębu ewidencyjnego	Teryt	Powierzchnia gruntów rolnych (ha) ^a	Powierzchnia deklarowana do JPO ^b	Łączna liczba gospodarstw ^c
a	b	c	d	e
Brulin	200707_2.0001	267,3	257,5	36
Duchny Młode	200707_2.0004	137,0	133,3	22
Grabowo	200707_2.0005	180,6	171,4	35
Jakać Borki	200707_2.0006	312,1	298,4	25
Jakać Dworna	200707_2.0007	359,9	345,5	50
Jastrząbka Młoda	200707_2.0009	517,4	503,9	45
Mężenin	200707_2.0014	166,1	150,5	25
Ratowo Piotrowo	200707_2.0018	438,0	398,5	50
Stara Jakać	200707_2.0021	367,3	351,8	44
Stara Jastrząbka	200707_2.0022	223,3	219,1	32
Stare Duchny	200707_2.0023	274,7	261,3	39
Stare Jemielite	200707_2.0024	310,4	297,9	26
Stare Konopki	200707_2.0025	203,7	195,0	30
Stare Szabły	200707_2.0027	398,0	385,8	55
Szabły Młode	200707_2.0029	430,3	406,6	66
Truszki	200707_2.0033	341,1	323,4	52
Uśnik	200707_2.0034	386,8	377,3	57
Wierzbowo	200707_2.0037	484,6	467,5	64
Żebry	200707_2.0043	353,0	344,2	31

^a Powierzchnia gruntów będąca sumą powierzchni: maksymalnego kwalifikowanego obszaru – MKO (dawniej powierzchni ewidencyjno-gospodarczej – PEG) oraz potencjalnych gruntów rolnych (PGR);

^b Powierzchnia gruntów zadeklarowana do jednolitej płatności obszarowej w 2017 r.;

^c Liczba gospodarstw posiadających działki rolne w danym obrębie ewidencyjnym.

Źródło: obliczenia wykonane przez IERiGŻ-PIB na podstawie danych ARiMR.

Według danych ARiMR w 2017 r. w grupie obrębów ewidencyjnych objętych procedurą zawężania obszarów najmniejsza powierzchnia gruntów rolnych (według systemu identyfikacji działek rolnych – LPIS) znajdowała się w obrębie ewidencyjnym Duchny Młode – 137,0 ha oraz obrębie ewidencyjnym Mężenin – 166,1 ha, a największa w obrębie ewidencyjnym Wierzbowo – 484,6 ha oraz obrębie ewidencyjnym Jastrząbka Młoda – 517,4 ha. Powierzchnia zadeklarowana do jednolitej płatności obszarowej we wszystkich badanych obrębach ewidencyjnych była jedynie nieznacznie mniejsza od powierzchni gruntów rolnych.

O zakwalifikowaniu do obrębów ewidencyjnych objętych procedurą zawężania obszarów zdecydowały gospodarstwa o intensywnej organizacji produkcji (intensywne). W obrębach ewidencyjnych wyłączonych z płatności ONW stanowiły one od 56,3% podmiotów w obrębie ewidencyjnym Wierzbowo, do 81,8% liczby gospodarstw rolnych w obrębie ewidencyjnym Duchny Młode (tabela 2).

Tabela 2. Powierzchni gruntów będąca w posiadaniu gospodarstw rolnych o intensywnej organizacji produkcji w obrębach ewidencyjnych objętych procedurą zawężania obszarów w gminie Śniadowo.

Nazwa obrębu ewidencyjnego	Teryt	Liczba gospodarstw intensywnych ^a	Udział gospodarstw intensywnych (%) w:	
			łącznej liczbie gospodarstw	powierzchni gruntów rolnych ^b
a	b	c	d=c/(tabela 1e)	e
Brulin	200707_2.0001	25	69,4	70,8
Duchny Młode	200707_2.0004	18	81,8	89,2
Grabowo	200707_2.0005	26	74,3	77,1
Jakać Borki	200707_2.0006	19	76,0	83,2
Jakać Dworna	200707_2.0007	32	64,0	68,9
Jastrząbka Młoda	200707_2.0009	27	60,0	75,0
Mężenin	200707_2.0014	16	64,0	69,0
Ratowo Piotrowo	200707_2.0018	31	62,0	68,1
Stara Jakać	200707_2.0021	29	65,9	79,9
Stara Jastrząbka	200707_2.0022	22	68,8	74,3
Stare Duchny	200707_2.0023	26	66,7	68,4
Stare Jemielite	200707_2.0024	19	73,1	83,0
Stare Konopki	200707_2.0025	22	73,3	77,7
Stare Szabły	200707_2.0027	41	74,5	74,6
Szabły Młode	200707_2.0029	47	71,2	73,8
Truszki	200707_2.0033	30	57,7	72,7
Uśnik	200707_2.0034	35	61,4	71,2
Wierzbowo	200707_2.0037	36	56,3	73,4
Żebry	200707_2.0043	18	58,1	69,3

^a Liczba gospodarstw rolnych zaliczona do zbiorowości intensywnych (spełniających co najmniej jedno kryterium intensywności) posiadających działki rolne na terenie danego obrębu ewidencyjnego;

^b Powierzchnia gruntów będąca w posiadaniu gospodarstw intensywnych odniesiona do sumy powierzchni gruntów rolnych w danym obrębie ewidencyjnym.

Źródło: obliczenia wykonane przez IERiGŻ-PIB na podstawie danych ARiMR.

We wszystkich przypadkach zakwalifikowanie do zbiorowości gospodarstw intensywnych nastąpiło wskutek przekroczenia granicznej obsady zwierząt na poziomie gospodarstwa rolnego. Wynikało to głównie z relacji pogłównia utrzymywanego w nich bydła do łącznej powierzchni gruntów rolnych. Poziom obsady bydła (0,9 LU na 1 ha gruntów rolnych) został przekroczony w 509 gospodarstwach, natomiast trzody chlewnej w 10 gospodarstwach.

Obrębami ewidencyjnymi objętymi procedurą zawężenia obszarów, w których gospodarstwa intensywne posiadały najmniejszy udział gruntów rolnych były: Ratowo Piotrowo – 68,1% oraz Stare Duchny – 68,4%. Gospodarstwa intensywne posiadały najwyższy udział gruntów w obrębach ewidencyjnych Stare Jemielite – 83,0%, Jakać Borki – 83,2% oraz Duchny Młode – 89,2%.

W pozostałych jednostkach administracyjnych gminy Śniadowo udział gruntów należących do gospodarstw intensywnych był zróżnicowany, ale kształtował się poniżej wartości progowej (66%). Najniższy poziom tego wskaźnika był w obrębie ewidencyjnym Kołaczki – 22,9% oraz obrębie ewidencyjnym Koziki – 33,3%. Najwyższy udział obserwowano w obrębach ewidencyjnych: Konopki

Młode – 60,6%, Zalesie Poczynki – 61,3% oraz Młynik – 63,6%.

W dziewiętnastu obrębach ewidencyjnych gminy Śniadowo objętych procedurą zawężenia obszarów, zachodzi więc najmniejsze prawdopodobieństwo zaprzestania produkcji rolnej i użytkowania rolniczego gruntów, co jest głównym celem dopłat tytułem ONW.

Gmina Wizna

W ramach procedury zawężenia obszarów (ang. *fine tuning*) w gminie Wizna położonej w powiecie łomżyńskim znalazły się dwa obręby ewidencyjne wyłączone z płatności ONW: **Mrówki** oraz **Rutki**.

Według danych ARiMR w 2017 r. na terenie obrębu ewidencyjnego **Mrówki** znajdowało się 73,1 ha gruntów rolnych (dane z systemu identyfikacji działek rolnych – LPIS), a rolnicy wnioskowali o jednolitą płatność obszarową (JPO) do powierzchni 67,5 ha. W obrębie tym grunty rolne posiadało 9 gospodarstw rolnych, wśród nich 5 zostało zaliczonych do zbiorowości gospodarstw o intensywnym systemie organizacji produkcji (gospodarstw intensywnych). We wszystkich przypadkach zakwalifikowanie do zbiorowości gospodarstw intensywnych nastąpiło wskutek przekroczenia granicznej obsady zwierząt (0,9 LU na 1 ha) na poziomie całego gospodarstwa. Wynikało z faktu utrzymywania relatywnie dużej liczby bydła, w stosunku do powierzchni posiadanych gruntów rolnych. W obrębie ewidencyjnym Mrówki w posiadaniu gospodarstw intensywnych znalazło się 72,4% całkowitej powierzchni gruntów rolnych.

W obrębie ewidencyjnym **Rutki** znajdowało się 221,1 ha gruntów rolnych. W 2017 r. rolnicy wnioskowali o płatność JPO do powierzchni 213,4 ha. W obrębie tym, grunty rolne posiadało 30 gospodarstw, spośród których 18 zostało zaliczonych do zbiorowości podmiotów intensywnych. We wszystkich przypadkach zakwalifikowanie nastąpiło w wyniku przekroczenia granicznej obsady zwierząt (bydła) w odniesieniu do łącznej powierzchni posiadanych gruntów rolnych. W obrębie ewidencyjnym Rutki w posiadaniu gospodarstw intensywnych znalazło się 79,3% całkowitej powierzchni gruntów rolnych.

W pozostałych obrębach ewidencyjnych gminy Wizna udział gruntów należących do gospodarstw intensywnych był zróżnicowany, ale kształtował się poniżej wartości progowej (tj. 66% udziału w powierzchni całkowitej). Najniższy poziom wskaźnika stwierdzono w obrębie ewidencyjnym Wierciszewo – 17,6% oraz obrębie ewidencyjnym Pgr Sulin – 18,3%. Wysoki udział gruntów należących do gospodarstw intensywnych odnotowano natomiast w obrębach ewidencyjnych: Srebrowo – 56,4%, Sambory – 57,1%, Męczi – 57,5%, Kokoszki – 65,1% oraz Jarnuty – 65,6%.

Spośród wszystkich obrębów ewidencyjnych gminy Wizna w obrębach ewidencyjnych Mrówki oraz Rutki, zachodzi więc najmniejsze prawdopodobieństwo zaprzestania produkcji rolnej i użytkowania rolniczego gruntów, co jest głównym celem dopłat tytułem ONW.

Gmina Przytuły

W ramach procedury zawężenia obszarów (ang. *fine tuning*) w gminie Przytuły położonej w powiecie łomżyńskim znalazły się cztery obręby ewidencyjne wyłączone z płatności ONW: **Borawskie, Chrzanowo, Trzaski oraz Wagi**.

Według danych ARiMR w 2017 r. na terenie obrębu ewidencyjnego **Borawskie** znajdowało się 296,3 ha gruntów rolnych (według systemu identyfikacji działek rolnych – LPIS), a rolnicy wnioskowali o jednolitą płatność obszarową (JPO) do powierzchni 285,4 ha. W obrębie tym grunty rolne posiadało 35 gospodarstw, wśród nich 21 zostało zaliczone do zbiorowości gospodarstw o intensywnym systemie organizacji produkcji (gospodarstw intensywnych). We wszystkich przypadkach zakwalifikowanie do zbiorowości gospodarstw intensywnych nastąpiło wskutek przekroczenia granicznej obsady zwierząt (0,9 LU na 1 ha) na poziomie całego gospodarstwa. Wynikało to z faktu utrzymywania relatywnie dużej liczby bydła w stosunku do powierzchni posiadanych gruntów. W obrębie ewidencyjnym **Borawskie** w posiadaniu gospodarstw intensywnych znalazło się 75,2% całkowitej powierzchni gruntów rolnych.

W obrębie ewidencyjnym **Chrzanowo** znajdowało się 249,2 ha gruntów rolnych. W 2017 r. rolnicy wnioskowali o płatność JPO do powierzchni 235,9 ha. W obrębie tym, grunty rolne posiadało 25 gospodarstw, z tego 20 zaliczono do zbiorowości jednostek intensywnych. We wszystkich przypadkach kwalifikacja nastąpiła z uwagi na wysoką obsadę bydła w przeliczeniu do powierzchni posiadanych gruntów rolnych. W 2017 r. gospodarstwa intensywne na terenie obrębu ewidencyjnego **Chrzanowo** posiadały 85,4% gruntów rolnych i był to najwyższy wskaźnik w całej gminie **Przytuły**.

Wśród obrębów ewidencyjnych wyłączonych z płatności ONW w obrębie ewidencyjnym **Trzaski** udział powierzchni gruntów rolnych w posiadaniu gospodarstw intensywnych był najniższy i wyniósł 68,2%. W obrębie tym było 139,0 ha gruntów rolnych (według ewidencji LPIS), a rolnicy wnioskowali o płatność JPO do powierzchni 136,4 ha. Na obszarze tego obrębu ewidencyjnego grunty rolne posiadało 15 gospodarstw, wśród nich 9 zostało zaliczone do zbiorowości podmiotów intensywnych. We wszystkich tych podmiotach stwierdzono przekroczenie granicznej obsady bydła (0,9 LU na 1 ha).

W obrębie ewidencyjnym **Wagi** zlokalizowane było 215,3 ha gruntów rolnych, natomiast w 2017 r. rolnicy wnioskowali o płatność JPO do powierzchni 208,4 ha. Na terenie tego obrębu ewidencyjnego grunty rolne posiadały 19 gospodarstwa, z których 11 zostało zaliczone do zbiorowości podmiotów intensywnych. Podobnie jak w pozostałych obrębach ewidencyjnych wyłączonych z płatności ONW zakwalifikowanie ich nastąpiło wskutek utrzymywania w gospodarstwie stosunkowo dużej liczby bydła. W obrębie ewidencyjnym **Wagi** w posiadaniu gospodarstw intensywnych znajdowało się 74,3% całkowitej powierzchni gruntów rolnych.

W pozostałych obrębach ewidencyjnych gminy **Przytuły** udział gruntów należących do gospodarstw intensywnych był zróżnicowany, ale kształtował się poniżej wartości progowej (tj. 66% udziału w powierzchni całkowitej). Najniższy poziom wskaźnika – 19,4% stwierdzono w obrębie ewidencyjnym **Nowa Kubra** oraz obrębie ewidencyjnym **Wilamowo** – 39,8%. Wysoki udział gruntów należących do

gospodarstw intensywnych odnotowano natomiast w obrębie ewidencyjnym Gardoty – 61,6% oraz obrębie ewidencyjnym Mieczki – 65,0%.

Spośród wszystkich obrębów ewidencyjnych gminy Przytuły w obrębach ewidencyjnych: Borawskie, Chrzanowo, Trzaski oraz Wagi, zachodzi więc najmniejsze prawdopodobieństwo zaprzestania produkcji rolnej i użytkowania rolniczego gruntów, co jest głównym celem dopłat tytułem ONW.